

Cilvēks baidās no tā, ko nepazīst

Biedrība "Patvērums "Drošā māja"" ir dibināta 2007. gadā, tā strādā ar divām lielām mērķa grupām: cilvēktirdzniecības upuriem un legālajiem imigrantiem, tai skaitā patvēruma meklētājiem, personām ar alternatīvo statusu un bēgļiem. Galvenokārt biedrība sniedz juridiskās konsultācijas imigrantiem, kā arī piedāvā dažādus kursus un rīko kultūras pasākumus. Sarunājamies ar biedrības valdes priekšsēdētāju Guntu Vīksni.



— Gunta Vīksne



Viens no biedrības rīkotajiem kultūras pasākumiem.

Kāda ir atšķirība starp patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu?

Jebkurš cilvēks, kurš legāli ierodas Latvijā, var aiziet pie robežsarga un pateikt: "Es esmu patvēruma meklētājs." Kā tas tiek izdarīts, tiek iedarbināts "patvēruma meklētāja process". Šī procesa laikā tiek pieņemti divi lēmumi – vai nu cilvēkam pozitīvs lēmums, un tad viņam tiek

piešķirts vai nu bēgļa statuss, vai arī viņš kļūst par "personu ar alternatīvo statusu", vai arī negatīvs lēmums, un šis cilvēks tiek izraidīts no Latvijas. Negatīvo lēmumu var apstrīdēt. Ir gadījumi, kad tiesa atceļ Pilsonības un Migrācijas pārvaldes lietu lēmumu. Bēgļu statusu parasti piešķir cilvēkiem, kuriem dzimtenē draud nāves briesmas. Personas ar alternatīvo statusu parasti ir cil-

vēki, kuru mītnes zemē apstākļi tuvākā gada laikā var mainīties. Šis statuss parasti tiek piešķirts uz gadu. Bēgļa statusu piešķir uz pieciem gadiem.

Vai sabiedrības attieksme pret jūsu klientiem laika gaitā ir mainījusies?

Es strādāju šeit kopš 2009. gada, jau desmit gadus. Mūsu mērķa grupas Latvijas sabiedrībai

nepatīk. Ja tu esi cilvēktirdzniecības upuris, tad pats esi muļķis, ka tādā situācijā nonāci. Un imigranti mums nepatīk vienkārši tāpēc, ka tie ir imigranti. Taču, manuprāt, šo gadu laikā attieksme nedaudz ir mainījusies uz labo pusi. 2015. gadā, kad Eiropā bija bēgļu krīze, arī Latvijas sabiedrība sašķēlās divās nometnēs, ļoti daudzi bija naidīgi noskaņoti. Šobrīd krīze ir noplākusi. Es uzskatu, ka ļoti svarīgi ir rīkot kopīgus pasākumus, jo cilvēks jau baidās no tā, ko viņš nepazīst. Pāris gadus atpakaļ mēs rīkojām "atvērto durvju dienu" pasākumus. Viens no tiem notika Nacionālajā bibliotēkā. Uz šo pasākumu mēs ielūdzām gan imigrantus, gan šeit visu mūžu nodzīvojušos vietējos iedzīvotājus. Notika koncerti, plova ēšana, konsultācijas, ekskursija pa bibliotēku. Viss pasākums ilga četras stundas. Kāda vecāka gadagājuma ļoti labēji noskaņota latviešu kundze pēc tam pienāca pie manis un teica: "Jā, Gunta, šie cilvēki taču ir tieši tādi paši kā mēs!" Vajadzēja četras stundas, lai viņa mainītu savu viedokli. 🌱

► turpinājums no 1. lpp

Taču kopumā sabiedrības tolerance gan pret imigrantiem, gan remigrantiem nereti mēdz būt vislielākais pārbaudījums.

Vai ir vērojamas pārmaiņas šajā ziņā?

Mēs kļūstam nedaudz atvērtāki. Ja, piemēram, pirms vairākiem gadiem daudziem Latvijas iedzīvotājiem bija vienalga, vai cilvēki ir no Eiropas Savienības, vai no valstīm, kas nav Eiropas Savienībā – "mums visi nepatika", tad tagad jau aptuveni 50% Latvijas sabiedrības uzskata, ka imigranti no citām Eiropas Savienības valstīm "ir ok". Tie, kas no citām valstīm, tie mums nepatīk. Taču arī ASV, Kanāda nav Eiropas Savienībā, vai tiešām mums nepatīk iebraucēji no turienes? Vai mums

nepatīktu augsti kvalificēti Moldovas pilsoņi?

Starp citu, vai Latvija ir iecienīta kā augsti kvalificētu speciālistu mītnes zeme? Ja nav, vai mūsu valsts varētu par tādu kļūt?

Ja mēs runājam par augsti kvalificētajiem imigrantiem, vairākās pasaules valstīs ir bijuši pētījumi par iemesliem, kas nosaka šo cilvēku izvēli par labu kādai konkrētai mītnes valstij. Pirmajā vietā ir tuvums dabai, otrs ir dzīves dārdzība, trešais – drošība. Mēs ļoti labi kotējamies šo trīs kritēriju kontekstā. Taču tad nāk ceturtais – tolerance. Šajā ziņā mums vēl ir, kur augt. 🌱

Darba devēji iesaka vienkāršāku imigrācijas procesu

Biedrība „Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS” ir dibināta 2002. gadā, galvenokārt šī organizācija nodarbojas ar pētniecību un pārdomātu ieteikumu sagatavošanu gan dažādām valdības institūcijām, gan skolām, gan privātajam biznesam.

Providus pētījumu loks skar arī migrāciju – gan starptautisko, gan vietējo norišu un tendenču kontekstā. Biedrība ir iesaistīta vairākos starptautiskos projektos, piemēram, pirms dažiem gadiem bija viens no partneriem Migrantu integrācijas politikas indeksa (MIPEX) sagatavošanā. Providus ir bijis iesaistīts arī Latvijas Migrācijas politikas koncepcijas izstrādē.

Paralēli starptautiska mēroga aktivitātēm, Providus īsteno arī vietējus projektus, viens no tiem tika īstenots pavisam nesen – tā ietvaros tika pētīts ar kādiem izaicinājumiem saskaras tie darba devēji, pie kuriem ir

Kultūras iepazīšana – ceļš uz labāku izpratni

Biedrība Radošā apvienība jauniešiem „TREPES” tika izveidota pirms 22 gadiem Aizkrauklē. Tās vadītājai Ramonai Liepiņai un organizācijas kodolam pārceļoties uz Rīgu, biedrība mainīja savu darbības vietu. Nu jau vairākus gadus biedrība savās aktivitātes iekļauj dažādu etnisko grupu jauniešus, gan vietējos, gan studentus no ārvalstīm, bēgļus un imigrantus.



— Ramona Liepiņa

"Baltā galdauta svētkus mēs rīkojam tikai ārvalstniekiem," stāsta Ramona Liepiņa, "Protams, arī mūsu biedrības brīvprātīgie piedalās, viņi palīdz klāt galdu un gatavot ēdienus. Pēdējos divus gadus šos svētkus mēs rīkojam kopā ar biedrību "Patvērums "Drošās mājas"". Trīs gadus mēs esam strādājuši kopā arī ar Arābu kultūras centru. Tajā lielākoties ir tikai iebraucēji, arī tādi, kas šeit dzīvo jau ilgstoši – 10 vai ilgāk gadus. Kopā ar viņiem rīkojam arābu un latviešu valodas kursus,

arī kultūras vakarus, katrā no tiem tika pārstāvēta cita valsts, piemēram, Alžīrija, Libāna, Ēģipte, Sudāna, Sīrija. Organizējam arī lekcijas, piemēram, kāds Sudānas kinorežisors stāstīja, kā viņš uzņēmu filmu par Sudānu un Latviju. Piecus gadus mēs sadarbojamies arī ar Romu kultūras centru – palīdzam organizēt starptautisku Romu kultūras festivālu. Biedrībā mēs sarunājamies dažādās valodās – latviešu, krievu, angļu, tas mums nesagādā problēmas." 🌱



Es gribu labāk apgūt latviešu valodu!

Aladins (Aladdin) ir bēglis no Alepo. Šeit viņš ieradās 2013. gadā - jo viņa dzimtenē Sīrijā sākās karš. Aladins ir viens no brīvprātīgajiem biedrībā Radošā apvienība jauniešiem „TREPES”. Šobrīd organizācija ir atradusi mītni Lastādijā, un Aladins ir bijis neatsverams palīgs telpu remontdarbos. Viņš ir arī pārstāvējis organizāciju vairākos vietējos un starptautiskos pasākumos.

Kāpēc tu nolēmi doties tieši uz Latviju?

Lēmums doties uz Baltiju bija nejaušības vadīts, taču Latviju es izvēlējos ar nolūku. Google mapēs izpētīju visas trīs valstis, un Latvija man patika vislabāk.

Ko tu dariji Alepo, pirms devies bēgļu gaitās?

Es strādāju un studēju - no sākuma inženierzinātnēs, pēc tam ekonomiku. Mācības nepabeidzu, jo sākās karš.

Vai tev nav grūti šeit dzīvot, jo lielāko daļu no gada šeit ir tumšs un auksts?

Esmu praktisks dabas cilvēks, pārāk neraizējos par to.

Vai tev šeit ir draugi?

Jā, esmu sadraudzējies ar daudziem cilvēkiem, lielākoties ar vietējiem.

Kas ir vislielākais izaicinājums, ar ko tu esi šeit saskāries?

Apgūt latviešu valodu kursos! Es ikdienā sarunājos latviski, cik vien bieži varu, taču ļoti vēlos savas zināšanas uzlabot sistemātiski, ar latviešu valodas kursu palīdzību. Taču tas ir ļoti grūti, kursu ir maz, grupas ātri aizpildās. Nereti kursi ir darba laikā, kad es tos nevaru apmeklēt.

Ja tu salīdzinātu cilvēkus Alepo un Rīgā, vai viņu sociālie paradumi atšķiras?

Manuprāt Latvijā cilvēki ir noslēgtāki, vismaz man ir tāda sajūta. Esmu ieguvis diezgan daudz draugu šeit, taču lielākā daļa no viņiem mīl daudz laiku pavadīt vienatnē, nevis dalīt šo laiku ar citiem. Alepo tas ir citādi. Mums patīk pavadīt laiku kopā ar citiem cilvēkiem. Mēs bieži uzņemam viesus – gan draugus, gan draugu draugus, tā ir mūsu kultūras sastāvdaļa. Šeit man tas ļoti pietrūkst. 🌱

Mēs visi esam cilvēki

“Gribu palīdzēt bēgļiem” aizsākās kā *feisbuka* grupa 2015. gada septembrī; tā sapulcēja aktīvus līdzdomātājus ar kopīgu mērķi - palīdzēt bēgļiem gan praktiski, gan emocionāli, veicinot integrāciju. 2016. gada aprīlī “Gribu palīdzēt bēgļiem” tika reģistrēta kā biedrība. Sarunājamies ar biedrības brīvprātīgo Maiju Krastiņu.



— Maija Krastiņa

Latvijā daudzi cilvēki baidās no bēgļiem. Kā tu domā, kāpēc?

Bailes jau nāk no nezināšanas, vai ne. Galu galā mēs visi esam cilvēki, un to visskaidrāk var sajust tieši iepazīstoties ar kādu bēgli.

Kas ir tas, ar ko jūs nodarbojaties?

Sākumā tā vairāk bija materiāla palīdzība – mēs palīdzējām atrast gultiņas, drēbes, mēbeles, risināt dažādas sadzīviskas lietas. Tāpat organizējām pasākumus, kuros bija aicināti gan bēgli, gan vietējie iedzīvotāji, lai savstarpēji iepazītos un atklātu viens par otru vairāk, mazinātu aizspriedumus. 2017. un 2018. gadā īstenojām Rīgas Domes atbalstītus projektus –

“Dzīvā bibliotēka ar patvēruma meklētājiem un bēgļiem”, kā arī “Bēgļu korpēs” - simulācijas spēli jauniešiem Rīgas skolās. Vienmēr esam arī sadarbojušies ar citām institūcijām, piemēram, biedrību “Patvērums “Drošā māja”” un Latvijas Sarkanais krusts, jo tikai kopā varam risināt sadzīvīskās problēmas.

Tagad mēs galvenokārt strādājam ar bēgļiem, kas no Latvijas uzreiz pēc statusa saņemšanas ir devušies tālāk uz citām Eiropas Savienības valstīm, bet ir atgriezušies atpakaļ Latvijā brīvprātīgi vai piespiedu kārtā. Viņiem nav teju nekāda strukturāla atbalsta, tāpēc sniedzam nepieciešamo, lai viņi varētu izdzīvot ārpus sistēmas - pārtikas un higiēnas pre-

Bēglis - persona, kura pametusi savu izcelsmes valsti kara, vajāšanas, vardarbības (bet ne tikai) dēļ un ir spiesta lūgt starptautisko aizsardzību citā valstī.

ču talonus, dažāda veida medicīnisko palīdzību, palīdzam atrast mājokli. Arī šobrīd, kamēr mēs šeit sarunājamies, mans kolēģis palīdz vienai ģimenei noslēgt īres līgumu. Tāpat palīdzam bērniem iekārtoties skolā, risināt visus sadzīvīskos jautājumus, kurus ģimene, kas nērūnā latviešu valodā, nemaz vieni paši nespēj nokārtot.

<http://providus.lv/article/sabiedrības-integrācija-darba-vieta>
<http://providus.lv/article/migrācijas-vizualizācija>
<http://mipex.eu/latvia>

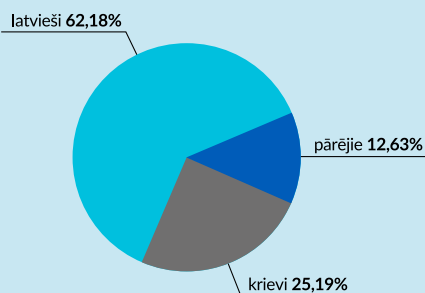
Kas dzīvo Latvijā?

2019. gada 1. janvārī, saskaņā ar PMLP datiem, Latvijā dzīvoja 2 095 549 cilvēku. No tiem 696 986 jeb viena trešdaļa dzīvo Rīgā. Pēc ANO iedzīvotāju fonda datiem, Latvija ir valsts ar straujāk sarūkošo iedzīvotāju skaitu pasaulē - Latvijas iedzīvotāju skaits ik gadu sarūk par apmēram 1,2%. Iedzīvotāju skaits samazinās, jo Latvijā emigrācija pārsniedz imigrāciju, ir zema dzimstība un augsta mirstība. Iedzīvotāju skaita samazināšanās visvairāk novērojama tieši lauku reģionos, īpaši Latgalē.

Nozīmīgākās izmaiņas Latvijas etniskajā sastāvā notika pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 1990. gadā un tai sekojošā emigrācijas viļņa, kā arī pēckrīzes emigrācijas rezultātā (no 2009. - 2011. gadam), jo izbraukušo Latvijas iedzīvotāju vidū bija daudz mazākumtautību, tajā skaitā romu kopienas locekļi.¹ Neskatoties uz to, Latvijas sabiedrības etniskā daudzveidība pēdējos gados pieaug tieši imigrācijas rezultātā.

Laikā gan ik gadu kopš neatkarības atjaunošanas emigrācija ievērojami pārsniegusi imigrāciju, turpina pieaugt arī Latvijā dzīvojošo ārvalstnieku skaits. Saskaņā ar PMLP datiem, uz 2019. gada 1. janvāri Latvijā dzīvoja 95 152 citu valstu pilsoņi, no tiem 77 069 trešo valstu pilsoņi, sastādot 3,68% Latvijas iedzīvotāju skaita,

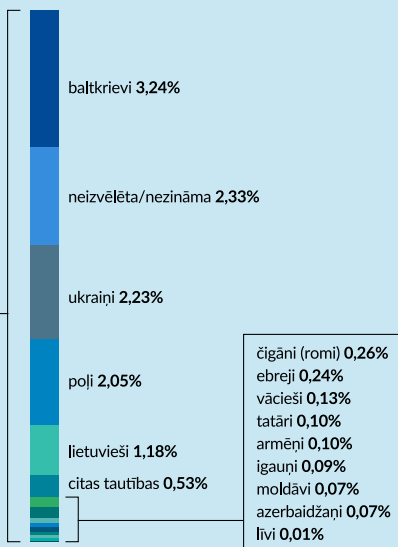
Latvijas etniskais sastāvs 2018. gadā



Avots: Demogrāfija 2018, Centrālā statistikas pārvalde

un 18083 ES/EEZ valstu pilsoņi, sastādot 0,86% Latvijas iedzīvotāju skaita.²

Populārāko izcelsmes valstu vidū ir Krievija, Ukraina un Baltkrievija, sastopamas arī ES valstis – kaimiņvalstis Lietuva un Igaunija, kā arī Vācija. Galvenie imigrācijas iemesli pēdējo gadu laikā ir nodarbinātība, studijas un investīcijas nekustamajā īpašumā. Īpaša imigrantu grupa ir starptautiskās aizsardzības saņēmēji jeb personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu. Laika posmā no 1998. līdz 2018.gadam kopu-



mā bēgļa statuss piešķirts 180 personām un alternatīvās aizsardzības statuss – 538 personām.³ Lielākā daļa ārvalstnieku dzīvo Rīgā (vairāk kā 50%) un citās pilsētās.

1 Mierīņa, Inta, et al, Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā, LU FSI, 2018.
 2 Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.
 3 Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Informācija balstīta uz biedrības „Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS” sagatavoto materiālu.

Vai mēs dzīvojam vēl nebijuša apjoma migrācijas laikā?

Migrantu procentuālais skaits pasaulē nav palielinājies. Kopējais migrantu skaits ir palielinājies, bet arī pasaules iedzīvotāju skaits ir pieaudzis. Pirms 50 gadiem 3% no pasaules iedzīvotājiem bija starptautiskie migranti. Šis procents nav mainījies. Tāpēc ilgtermiņā migrācija patiesībā nav pieaugusi. Migrantu ir vairāk, bet vairāk ir arī pasaules iedzīvotāju. Pieaudzis ceļtāju, svārstmigrantu un darījumu ceļojumu skaits, tūrisms zeļ un plaukst. Bet migrācija, kurā cilvēki maina savu pastāvīgo dzīvesvietu, ir stabila.

Pirms Otrā pasaules kara četrus gadsimtus garumā eiropieši bija tie, kas pameta Eiropu, lai iekarotu vai okupētu svešas zemes, jo īpaši Dienvidamerikā, Ziemeļamerikā, kā arī Āfrikā un Āzijā. Tas bija koloniālisma laikmets.

Taču pēc Otrā pasaules kara dekolonizācijas, Eiropas straujās attīstības, dzimstības samazināšanās un iedzīvotāju skaita pieauguma palēnināšanās rezultātā šī tendence mainījās. Izmaiņu rezultātā Eiropa no pasaules migrantu izcelsmes valsts kļuvis par pasaules migrantu galamērķi, un šīs izmaiņas īpaši ietekmējušas tās valsts, uz kurām eiropieši parasti devās, jo īpaši ASV, Kanādu, Austrāliju un Jaunzēlandi. Iepriekš uz šīm valstīm devās migranti no Eiropas, bet, Eiropai piedzīvojot izaugsmi un kļūstot par migrantu galamērķi, tā zaudēja lomu kā pasaules migrantu izcelsmes vieta. Tā rezultātā uz Kanādu, ASV, Austrāliju un Jaunzēlandi devās aizvien mazāk eiropiešu, bet aizvien vairāk Āzijas un Latīņamerikas iedzīvotāju.

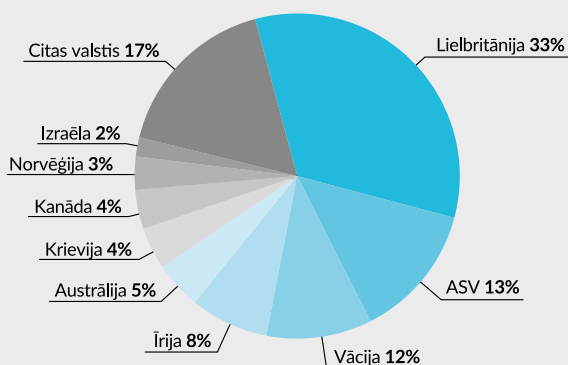
Šodien izmaiņas ir vērojamas tajā, ka Eiropā ierodas aizvien vairāk cilvēku no citiem kontinentiem, un to skaits nav pārsteidzoši liels. Taču līdz šim nebijusi ir lielā ieceļotāju daudzveidība, jo īpaši lielajās Eiropas pilsētās.

Bet pasaules mērogā mēs nevaram teikt, ka migrācija kļuvusi nekontrolējama.

(No Providus materiāla "Četras nodarbības par migrāciju vidusskolēniem")

Latvijas valstspiederīgie ārzemēs 2016. gadā

Avots: Providus



Patvēruma meklētāji 2018. gadā

0,9
uz 10,000 iedzīvotājiem

Avots: UNHCR, Eurostat



BĒGLI ir cilvēki, kuri glābjas no bruņota konflikta vai vajāšanas. Tie ir cilvēki, kuriem patvēruma atteikums var radīt nāvējošas sekas.

MIGRANTI izvēlas pārcelties uz jaunu dzīvesvietu nevis tāpēc, ka viņiem tiešā veidā draudētu vajāšana vai nāve, bet gan galvenokārt tāpēc, lai uzlabotu savu dzīves līmeni.

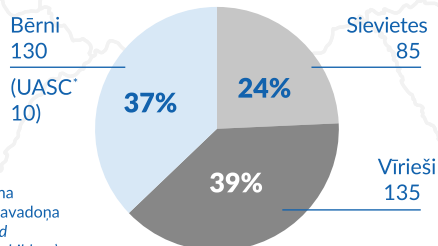
Avots: UNHCR

Patvēruma meklētāji 2018. gadā

175

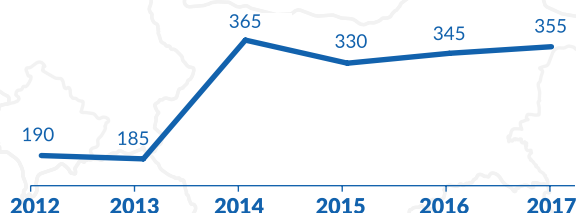
Patvēruma meklētāji 2017. gadā

355



* Bērni-patvēruma meklētāji bez pavadņa (Unaccompanied asylum-seeking children)

Patvēruma meklētāji no 2012. līdz 2017. gadam



Avots: UNHCR, Eurostat



SNAPSHOTS
FROM THE **BORDERS**

PAR 3. OKTOBRI –
**EIROPAS
ATMIŅU UN
LAIPNĪBAS
DIENU**



PARAKSTI PETĪCIJU!
snapshotsfromtheborders.eu

#ParCilvēcību

#nomorebricksinthewall

LAPAS



LATVIJAS PLATFORMA
ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI



Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Aicinām parakstīt petīciju “Par 3. oktobri - Eiropas atmiņu un laipnības dienu!”



Petīcijas mērķis ir padarīt 3. oktobri par Eiropas atmiņu un laipnības dienu, atgādināt, ka migrācijas politiku pamatā jābūt cilvēcei un solidaritātei, un atbildība par to ir jāuzņemas visām Eiropas valstīm.

3. oktobris ir simbolisks datums – šajā dienā 2013. gadā 368 cilvēki, gan bērni, gan sievietes, gan vīrieši, zaudēja dzīvību kuģa avārijā Lampedūzā. 2016. gadā Itālijas Senāts ar likumu noteica 3. oktobri par Itālijas Atmiņu un laipnības dienu, ko atzīmē katru gadu, lai atcerētos un pieminētu visus imigrācijas upurus un veicinātu solidaritātes iniciatīvas. Ir pienācis laiks noteikt šo dienu par atzīmējamu visā Eiropā.

Arī Latvijas zeme pazīst dažādus laikus. Tikai 20. gadsimtā vien esam piedzīvojuši, ka Pirmā pasaules kara

laikā Latvija bija jāpamet apmēram 1 miljonam iedzīvotāju; Otrā pasaules kara laikā bēgļu gaitās devās vairāk nekā 200 000 Latvijas iedzīvotāju. Vairums no bēgļiem cerēja atgriezties dzimtenē jau tuvākajā laikā, tomēr cerības nepiepildījās. Daudziem bija jāmeklē pastāvīgas mājas citur Eiropā vai ārpus tās. Daudzi bēgļu gaitās zaudēja dzīvību.

3. oktobris varētu būt diena, kad pieminēt jau zaudētās cilvēku dzīvības un kavēties atmiņās; diena, kad nesam vienaldzīgi pret to, ka nepareizas politikas ir nonākušas pretrunā ar mūsu personiskajām un Eiropas vērtībām; diena, kad atcerēties pagātnei, labot šodien un plānot Eiropas nākotni, kas balstīta uz solidaritāti un cieņu pret cilvēka dzīvību.